

BONTAKOZÓ JELENTÉS

A kötet több, mint egy szokásos évfordulós tisztelgés a pécsi egyetem pszichológiai arculatának egyik alakítója előtt. A negyvenegy tanulmány szakmai érdekességet is hordoz. A kollégák, munkatársak, követők és tanítványok dolgozatai többnyire esszéisztikus áttekintésben mutatják meg, milyen is a sajátos pécsi pszichológiai iskola, melynek szemléletét az ünnepelt és László János mellett a mai pszichológiában Erős Ferenc és Bereczkei Tamás képviselik.

A kötet néhány tanulmánya kifejezetten történeti igényű, s mint ilyen forrásként fog megmaradni. Balikó Márta Kézdy Balázs tanszékalapító szerepét vizsgálva megmutatja, hogyan kapcsolta össze a dinamikus szociálpszichiátria egyik hazai vezetője a klinikai és egyetemi szemléletet számos hálózat (lelki elsősegély, tanácsadás) és a tanszék közti kapcsolat megteremtésével. Vincze Orsolya az intézetet megszervező s a pécsi narratív pszichológiai hagyományt elindító László János szemléletét s hatását elemzi. A nemzetközi elismertség elérése mellett Lászlónak fontos érdemei voltak abban is, hogy Pécssett megteremtette a kapcsolatot a pszichológusok, irodalmárok, történészek és nyelvészek között. Éppen e kapcsolatteremtések miatt sajnálhatjuk, hogy a két „Pécs-történeti” munka távlatából kimarad az 1992–1996 között dékán, kommunikációkutató Horányi Özséb és Grastyán Endre élettani iskolájának szerepe.

A kötetben vannak más történeti dolgozatok is. Forrai Márta alapos intézménytörténeti elemzésben mutatja be a hazai klinikai pszichológiai szakképzés formáinak történetét. Ehmann Bea a narratív pszichológia művelőjének szempontjából helyezi el a hazai törekvéseket a nemzetközi trendekben. A hazai nóvum itt a nyelvtechnológia bekapcsolása volt az elbeszélő szemléletű pszichológiába, aminek köszönhetően nagy alkalmazású érzelmi szótárak is születtek. Erős Ferenc az Amerikába emigrált újító pszichoanalitikusok, Erich Fromm, Bruno Bettelheim és Errik H. Erikson munkáiban mutatja meg az egyéni sors és a szakmai témák kapcsolatát.

A kötet egészét áthatja a „pécsi szemlélet” néhány kulcsmozzanata, mely az ünnepelt, Péley Bernadette munkásságát is jól jellemzi. A hét nagyobb fejezetbe besorolt tanulmányok jól mutatják ennek a pécsi szemléletnek néhány alapvonását. A narratív szemlélet pécsi mintázata összekapcsolja a klinikai, a szociális és fejlődéslélektant. Néhány példa. Pohárnok Melinda óvodások érzelmi emlékeinek történeti szerveződéséről ír, B. Erdős Márta pedig a serdülő szerhasználók történeteiről, Vincze Orsolya és munkatársai a történeti emlékezet és az egyéni kognitív stílus kapcsolatáról, s számos dolgozat (Csókási Krisztina, Teleki Szidalisz Ágnes, Ihász-Écsi Júlia) a narratív elemzés közvetlen klinikai felhasználását mutatja be.

A pécsi szemlélet másik jellemzője a kritikus korok elemzése, a korai kötődés alakulása és a serdülőkor kiemelése. A kötet érdekessége, hogy ezeket a jellemzőket váratlan kombinációkkal is bemutatják a szerzők. Czibor Andrea és Resztás Péter a serdülőkor beavatási rítusainak újramegjelenését elemzik a modern szervezetekben, Lábadi Beatrix a testkép jelentőségét tekinti át a korai identitás alakulásában.

A pécsi szemlélet jellemzője a klinikai és a tipikus fejlődés elemzésének összekapcsolása, a klinikai fejlődépszichológia is. Nagy László e keretben a narcisztikus személyiségzavar alakulásában mutatja be a gondoskodó szülő paradoxonait, azt, hogy a túlélés hogyan vezethet narcizmushoz. Ajkay Klára a korai kötődés iránti hazai érdeklődésben mutatja be a fejlődéslélektani és klinikai érdeklődés egymásra találását.

Egészében a kötet sokaknak ad izgalmas olvasmányt. Miközben a pécsi iskola szemlélete irányítja, izgalmas kaleidoszkóp is marad.

(Bóna Adrien – Lénárd Katalin – Pohárnok Melinda szerkesztők: Bontakozó jelentés. Tanulmányok a 60 éves Péley Bernadette köszöntésére. Budapest: Oriold, 2017, 393 o.)

Pléh Csaba

pszichológiai történész